

**NIECH ŻYJE RZĄD
ROBOINICZY
I WŁOSCIANSKI**

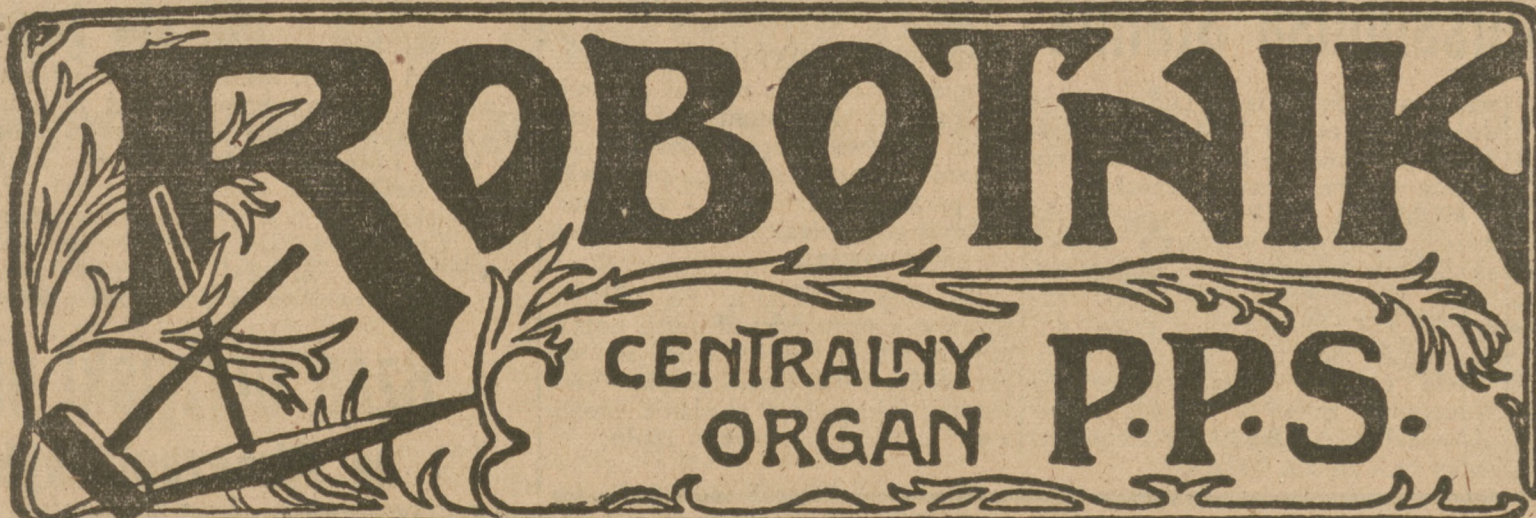
REDAKCJA

przyjmuje interesantów
od godz. 12 do 2 popołudniu

ADMINISTRACJA

czynna od godziny 8 do 18

Konto w Banku „Społem”
Odcz. w Warszawie Nr. 195
Konto w P. K. O. Nr. 1-980

PROLETARIUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW ŁĄCZCIE SIĘ!

Wydawca: Rada Naczelna P. P. S.

**NIECH ŻYJE
SOCJALIZM!**

Redakcja i Administracja:

WARSZAWA

Al. Jerozolimskie 121

TELEFONY:

Redaktor Naczelny	885-01
Sekretarz Redakcji	885-02
Redakcja miejska	885-06
Administracja Wydawnictwa	885-04
Kier. Wydawnictwa	885-05
Administracja Drukarni	885-03
Drukarnia	879-61

Zjazd chłopów Socjalistów

Z niedolą i dolą bezrolnych i małorolnych związana jest Polska Partia Socjalistyczna od początku swego istnienia. Z ich tęsknotą podąża tak samo żywo, jak z ruchem proletariatu miast, któremu przoduje od 1892 roku. I jeszcze Stefan Żeromski w roku 1905, oceniając działalność Partii na wsi, pisał: „Było Ci drogowskazem stękanie pracującego człowieka. Ci, o których nie wiedziała Ojczyzna, ci, których trudem pał się świat, znaleźli się państwową, i rząd robotniczo-chłopski, ale również niezależność gospodarczą. Reforma rolna była zawsze warunkiem, niezależność tę gwarantującą”.

Z reforma rolną związane są dzieje Partii poprzez całą Niepodległość. W 1919 roku przemawiając za reformą rolną w imieniu PPS. Tow. Ignacy Daszyński przypomniał doświadczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej. „Nie prawo odebrało szlachcie francuskiej przeważną część ziemi. Tylko chłop ją zabrał, sam wypędziwszy pana, spaliwszy mu pałac, zrobinwszy z niego emigranta”. Przerwał mu okrzyk z ław prawicy: „Tak się robi demagogie”. „Tak się robi dzieje”, odparł mówca, a zakończył słowami: „Chłop swą ziemię krwią okupił — i ziemi tej stał się prawym, oczywistym właścicielem”.

Wyzwolenie gospodarcze proletariatu wsi było stale przedmiotem troski Partii. Program rolny PPS. z roku 1937 stwierdza nasze stanowisko zasadnicze wobec potrzeb bezrolnych i małorolnych m. in. następująco:

„1) Przede wszystkim obszarnicza wielka własność rolna oraz majątki fundacyjne i martwej ręki wraz z inwentarzem żywym i martwym zostaje wywłaszczona bez odszkodowania.

2) robotnicy rolni oraz chłopci-bezrolni i małorolni zostaną nadzieleni ziemią.

W tym celu wywłaszczone ziemie orne, łąki i pastwiska zostaną użyte:

a) na upełnorolnienie gospodarstw małorolnych,
b) na utworzenie nowych gospodarstw dla robotników rolnych oraz bezrolnych chłopów”.

To stanowisko zasadnicze było zawsze poparte siłą organizacyjną PPS. na wsi, opierającą się na Komitetach Wiejskich PPS., na ścisłym współdziałaniu ze Związkiem Zawodowym Robotników Rolnych i Związkiem Zawodowym Małorolnych.

Przebiegały lata. Dopełniły się czasy.

Odzyskaliśmy znowu Niepodległość. Niepodległość tę budujemy na zupełnie odmiennych podstawach. Obszarnictwo, chociaż nie daje za wygraną, wraz z całą swoją siłą polityczną leży w gruzach. Reforma rolna stała się rzeczywistością. Jesteśmy obecnie w warunkach utrwalania i pogłębiania zdobyczy gospodarczych, od których zależy nasza przyszłość.

Ale jednocześnie zdajemy sobie sprawę, iż pomimo wielkich przemian, jakie dokonały się w imię odwiecznych dążeń wsi, ogromnie dużo pozostało jeszcze do zrobienia, aby stary program rolny PPS. wszedł naprawdę w życie. Tym bardziej, iż w okresie powojennym ujawniły się na wsi nowe zadania, o których nie wiedzieliśmy przed 1939 r. Zadania te — to odbudowa wsi (n.p. w 22 powiatach w t. zw. pasie zniszczeń ludność wsi znalazła się w wyjątkowej zupełnie nędzy), sprawa aprowizacji, połączona z akcją świadczeń rzeczowych i świadczeń odpłatnych, zagadnienie połączone z zasiewem i żniwami i t. d. Ponad wszystko jednakże wzbija się dążenie wsi, aby reforma rolna wpłynęła rzeczywicie na oczekiwany od dawna przewrót w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym wsi.

Toteż zupełnie zrozumiałym jest, iż Partia, mająca poza sobą tradycję walki o interesy bezrolnych i małorolnych, w okresie doniosłych przemian, jakie dokonują się na wsi, żywo zajmuje się w dalszym ciągu losem i tych, których reforma rolna nadzieliła ziemią, nie dając im jednocześnie z powodu wyjątkowych warunków powojennych dotychczas możliwości pełnego wykorzystania dobrodziejstwa reformy i tych, których w związku z reformą pominięto, np. emerytów i tych robotników rolnych, których w majątkach zwolnionych od reformy pozostaje jeszcze około pół miliona. Niemalą troską pozostaje również sprawa repatriantów, a także sprawa osiedleńców na Ziemiach Odzyskanych.

Pierwszy w czasach powojennych Zjazd Chłopów Socjalistów, zwołany przez PPS, którego obrady rozpoczynają się w Warszawie w dniu 22 marca, z udziałem delegatów Kół Gromadzkich i Gminnych PPS oraz działaczy wiejskich PPS przedwojennych i obecnych z całego kraju otwiera nową kartę w życiu Partii i powiązanych z nią półwiekową zgórą tradycją mas ludowych.

Zjazd ma na celu nie tylko zagadnienia gospodarcze, nurtujące dzisiaj ze specjalną siłą życie wsi.

Jednocześnie Zjazd ten będzie sprawdzianem, iż wiecznie żywa jest na wsi dążność do sprawiedliwości społecznej dla wszystkich, do sojuszu robotników i chłopów, do rządów socjalistycznych w Polsce, iż program Partii polityczny, gospodarczy i społeczny jest również drogi i wśród proletariatu miast i wśród bezrolnych i małorolnych na wsi.

Niepodległość i Socjalizm — nierozłączne hasła, z którymi wyruszyła Polska Partia Socjalistyczna w bój o swoje stanowisko w Kraju i z którymi związana jest cała nasza historia, zawsze znajdowały szczerą i serdeczną oddźwięk w każdej strzesze wiejskiej.

Zjazd Chłopów Socjalistów potwierdza tylko tę starą prawdę.

STANISŁAW NIEMYSKI

Tow. Cyrankiewicz przemawia na wiecu w Krakowie

Droge do socjalizmu

wyrabiamy sobie poprzez wszystkie trudności

**CZERWONY SZTANDAR
NA GRUZHACH**

Towarzysze krakowscy! Okres dziejszy — ten trudny rok, który mamy za sobą, ten pierwszy rok po krwawej wojnie, pierwszy rok, w którym tutaj na Wawelu nie ma Franka, a w mieście nie ma jego kątów — ten pierwszy rok wymarzonej wolności, pierwszy rok po rozgromieniu faszyzmu — to jest równocześnie rok trudnej, najtrudniejszej odbudowy kraju. Stanęliśmy wraz ze wszystkimi narodami Europy, ze wszystkimi narodami, które uwolniły się lub uwolnione zostały od jarzma hitlerowskiego nie tylko na gruzach przemocy, nie tylko na gruzach faszyzmu, ale także dosłownie — całkiem dosłownie, na gruzach kraju, na gruzach miast, na gruzach gospodarczych, a także i na gruzach moralnych pozostałościach przez faszyzm. — Może nie jeden z mówców klasy robotniczej, gdy przed wojną barwnie malował obraz zwycięstwa socjalizmu, gdy — jak mówiono na gruzach świata kapitalistycznego za-

tykać będziemy czerwone sztandary — może myślał, że używa tylko barwnego porównania, że to jest podobne w swojej malowniczości do barwy, może także wyobrażał to sobie inaczej — lepiej i łatwiej. Może dla wielu ludzi słowo Wolność, słowo Zwycięstwo to był obraz jakiegoś idealnego stanu, w którym od razu, natychmiast, ma się jakąś nieograniczoną swobodę, kiedy już nie ma prawie nic do zrobienia, kiedy jest od razu lepiej nawet materialnie, niż było dotąd, kiedy od razu każdy ma lepsze mieszkanie, lepsze jedzenie — w którym w czarodziejski sposób znika natychmiast wszystko co złe — znika nędza, — wszystko jest gotowe, wszystko spłynęło z nieba, a ludzie mogą się tylko cieszyć wolnością i cieszyć zwycięstwem.

BOMBY I KARTKA WYBORCZA

Może jeżeli tak nie jest, jeżeli nie jest od razu idealnie, to może w takim razie to nie jest wolność i to nie jest zwycięstwo? Może ktoś przepojony gorczą dnia powszedniego — a jest tych trudności, sami o tym wiecie

najlepiej bardzo dużo — nie będzie w ogóle widział, że jednak to jest zwycięstwo, to jest otwarta wybita zwycięską wojną droga do czegoś lepszego, do Socjalizmu.

Pewnie! Byłoby lepiej dla nas, lepiej dla budowania socjalizmu, aby jako droga do naszych zwycięstw wystarczała wyborcza kartka, aby faszyzm i reakcja umiały się stosować do zasad gry demokratycznej i ustępować wówczas, gdy nie mają większości. Ale faszyzm nie byłby wówczas faszyzmem. Nikt nie próbował najpiękniejszymi artykułami o demokracji, ani kartką wyborczą bombardować Berlina. Trzeba było dopiero Berlin zburzyć, trzeba było go zdobyć armatami i wojskiem, aby usunąć przemoc, aby zniszczyć faszyzm.

Może byłoby lepiej, gdyby robotnicy czerwonego Wiednia — demokraci — mogli w roku 1934 spokojnie budować coraz więcej wspaniałych domów dla świata pracy, wspaniałych świetlic, pięknych teatrów i dziecięcych. Mieli większość, rządili, nikt go nie gnębił a, wytoczono przeciw nim karabin maszynowy i armaty — i czerwony Wiedeń uziarniony przez własną reakcję ze zburzonymi domami robotniczymi do roku 1945 czekać musiał na swoją gorzką, trudną, powojenną wolność, na gruzach faszyzmu, ale i na gruzach miast.

WYNAJĘCI I POŻYCZENI

Może byłoby lepiej, gdyby Republika Hiszpańska, która zdobyła władzę w wyborach, mogła spokojnie przebudować Hiszpanię obszarniczą, Hiszpanię kapitału zagranicznego, Hiszpanię największej chłopskiej nędzy i bogatych majątków klasztornych — na Hiszpanię reformy rolnej, ludową, republikańską. Na podbój Republiki Hiszpańskiej, demokratycznej republiki, ruszył gen. Franco, aby, jak mówił, nawracać tę katolicką Hiszpanię — na katolicyzm — za pomocą wynajętych Maurów z Afryki i pożyczonych od katolickiego Hitlera SS-manów.

Może byłoby lepiej, gdyby polska klasa robotnicza nie musiała tyle ofiar ponieść w swojej walce o prawo do życia, o prawo do wolności. Ale oddawszy władzę Rządowi Ludowemu w Lubli nie w r. 1918, trzeba było się przekonać, że władza oddana w wypróbowane, pewne, „narodowe” ręce nie potrafiła jeszcze w 5 lat po wojnie, po tamtej wojnie, użyć skutków tej wojny. Nie potrafiła zapewnić ludowi chleba i pracy, bo grzęzła — i musiała grzęznąć w całym społeczeństwie obszarnczym, fabrykanczkim, międzynarodowych interesów, eksploatujących Polskę, niezależnie od normalnych trudności biednego kraju.

(CIĄG DALSZY NA STR. 3-5)

Marszałek Tito w Pradze

PRAGA (PAP). W drodze z Morawskiej Ostrawy do Pragi marsz Tito witany był na wszystkich stacjach entuzjastycznie przez ludność czeskosłowacką. Na dworcu w Pradze powitali marszałka Tito członkowie rządu czeskosłowackiego z premierem Fierlingerem na czele. Marsz. Tito udał się do zamku Zbrasławskiego, w którym zamieszka na czas swego pobytu.

Ambasador Gromyko prosi o odroczenie zebrania Rady Bezpieczeństwa o dni 15

WASZYNGTON. Ambasador radziecki w Stanach Zjednoczonych Andrej Gromyko w liście do sekretarza generalnego ONZ, Trygwe Lie, prosi o odroczenie zebrania Rady Bezpieczeństwa ONZ, wyznaczonego na poniedziałek, 25 marca, o 15 dni, to jest do 10 kwietnia, motywując tym, że rząd radziecki był zaskoczony zgłoszonym przez Persję protestem i potrzebuje więcej czasu do opracowania sprawy.

W liście swym Gromyko stwierdza, że wniesienie tej sprawy przez rząd Iranu „było dla rządu radzieckiego niespodzianką, gdyż pertraktacje między rządem Iranu a Związkiem Radzieckim są właśnie w toku. Wobec tego rząd radziecki nie jest teraz przygotowany do wzięcia udziału w dyskusji nad tym zagadnieniem”.

Jednocześnie prawie Lie otrzymał pismo od delegata Stanów Zjednoczonych do ONZ, Edwarda Stettinusa, który prosi, by zażalenie Persji było postawione na pierwszym miejscu porządku obrad Rady Bezpieczeństwa. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych wyraża życzenie, by na zebraniu Rady wezwać Iran i Związek Radziecki do zdania sprawy z pertraktacji, jakie państwa te prowadziły w myśl uchwały przyjętej przez Radę dnia 30 stycznia r. b.

Korespondent Reutera dodaje, że w obecnych warunkach odroczenie obrad Rady Bezpieczeństwa jest niemożliwe tylko, o ile: 1) Rada zbierze się i większością 7 głosów zadecyduje o odroczeniu obrad, 2) rząd perski poprze wniosek o odroczenie.

WASZYNGTON (PAP). Ambasador perski w Waszyngtonie, Hussein Ala wypowiedział się przeciwko odroczeniu sesji Rady Bezpieczeństwa.

FRANCJA NIE USTĘPUJE

PARYŻ (SAP). Gabinet francuski postanowił przedsięwziąć jeszcze raz akcję, celem przedłożenia sprawy hiszpańskiej Radzie Bezpieczeństwa, pomimo odmownego stanowiska Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

AMB. GROMYKO U MIN. BYRNESA

WASZYNGTON (SAP). Ogłoszono tu, iż ambasador radziecki w USA, Gromyko, ma odwiedzić ministra spraw zagranicznych, Byrnese, po raz pierwszy od czasu podjęcia swych obowiązków dyplomatycznych.

Rozmowie tej przypisują tu duże znaczenie dla dalszego rozwoju spraw międzynarodowych.

Goering udaje, że nie wiedział co się dzieje w obozach koncentracyjnych

NORYMBERGA (SAP). Goering wprawił w zdumienie Trybunał Międzynarodowy swym oświadczeniem, że — jego zdaniem — nawet Hitler nie zdawał sobie sprawy w pełni z tego, co się działo w obozach koncentracyjnych.

Prokurator brytyjski zwrócił się do Goeringa z zapytaniem:

— Czy pan istotnie wyobrażał sobie, że ktokolwiek w to uwierzy, iż pan nie wiedział o zgładzeniu 10 milionów ludzi, z zimną krwią mordowanych po obozach koncentracyjnych lub masowo rozstrzeliwanych?

Goering tłumaczył swoją nieswiadomość tych spraw tym, że w czasie wojny nigdy

nie słuchał audycji zagranicznych z wyjątkiem ostatnich paru dni i nigdy, nie czytał gazet zagranicznych. Poza tym Himmler, szef Gestapo „otaczał te sprawy wielką tajemnicą”.

Goering wywołał wesołość na sali sądowej słowami: „Protestuję przeciwko nazwaniu Himmlera moim przyjacielem”.

Fyle zadał mu pytanie, czy w dalszym ciągu wierzy w Hitlera, dowiedziawszy się o zamordowaniu 50 lotników brytyjskich?

Goering odpowiedział: „Nie jestem tutaj po to, by Hitlera gloryfikować i wynosić pod niebiosa”.

Ambasador Z.S.R.R. przybył do Teheranu z pismem generalissimusa Stalina

LONDYN (PAP). Iwan Sadcikow, nowy ambasador radziecki w Iranie, przybył do Teheranu i rozpoczął urzędowanie.

LONDYN (PAP). Premier irański Chawam es Sultaneh zwołał posiedzenie gabinetu w celu zaznajomienia się z pismem generalissimusa Stalina, przywiezionym przez nowego ambasadora radzieckiego.

LONDYN (PAP). B. premier irański Said Ziaod Din został aresztowany z rozkazu premiera Ghavam es Sultaneh i osadzony w areszcie pre-

wnecyjnym. Said Zia ed Din powrócił do Iranu w marcu 1944 r. po 20-letniej nieobecności w kraju. Był on przywódcą skrajnej prawicy irańskiej.

MOSKWA (PAP). „Izwestia” zamieszcza artykuł, w którym wzywa się polityków perskich do zmiany polityki. Kontynuowanie polityki reakcyjnych kół perskich może tylko doprowadzić do zaostreżenia sytuacji. Wielu polityków perskich rozumie konieczność zmian w polityce zagranicznej. Interes narodu perskiego wymaga tych zmian.

Rząd Spaaka nie uzyskał votum zaufania

BRUKSELA (PAP). Rząd belgijski premiera Spaaka nie uzyskał poparcia parlamentu. Za votum zaufania dla rządu głosowali deputowani socjalistyczni i komunistyczni, przeciwko zaś partia chrześcijańska - społeczna, podczas gdy liberałowie powstrzymali się od głosowania.

BRUKSELA (PAP). Po odbyciu rozmów z przywódcami partii politycznych, regent Belgii zwrócił się do przywódcy partii chrześcijańskiej - społecznej, Schrijvera o zbadanie możliwości utworzenia nowego rządu.

Proces „Czeskiego” Franka już się rozpoczyna

PRAGA (ZAP). Minister sprawiedliwości dr Dřtina zakomunikował, że proces sekretarza stanu przy protektoracie Czech i Moraw K. H. Franka rozpocznie się 22 b. m. Ponieważ chodzi o największy proces w dziejach Republiki Czeskiej, czynione są przygotowania, aby cały jego przebieg został utrwalony na taśmie dźwię-

kowej i aby wydarzenie to było dokładnie sfilmowane. Po zakończeniu procesu film ten będzie wyświetlany na terenie Czechosłowacji i zagranicą. Prasa zagraniczna będzie informowana na wzór sali sądowej w Norymbardze przez automatyczne urządzenia podające przebieg procesu w języku angielskim, francuskim i rosyjskim.

Rząd brytyjski nie zgadza się na odroczenie wyborów w Grecji

LONDYN (PAP). Rząd brytyjski wydał oficjalny komunikat, w którym stwierdza, że stał zawsze i stoi nadal na stanowisku, aby wybory w Grecji odbyły się możliwie najwcześniej. Rząd brytyjski nie może uznać słuszności poglądów, że stan bezpieczeństwa w Grecji poprawi się, o ile wybory w Grecji zostaną odroczone, a ucięcia na tym sprawą odbudowy kraju.

LONDYN. W artykule na temat ogólnej sytuacji międzynarodowej „Observer” porusza sprawę grecką i wypowiada się za odroczeniem wyborów w tym kraju. Jego zdaniem, w międzyczasie należy zaprosić do Grecji przedstawicieli innych narodów zjednoczonych, którzy by wspólnie z Anglikami ponosili odpowiedzialność za to, by wybory odbyły się istotnie w całkowitej wolności.

Na czym odwetowcy niemieccy budują swoje nadzieje

FILADELFA. Według relacji Reutersa, b. minister skarbu USA, Morgenthau, oświadczył w amerykańskiej Akademii Nauk Politycznych i Spo-

cznych, że gdyby plany sojuszników w Niemczech nie udały się, doprowadziłoby to do odrodzenia niemieckich dążeń agresywnych. Zdaniem Morgenthau'a trudność uzgodnienia wyrażonej i konsekwentnej polityki wobec Niemiec, zmierzającej do uniemożliwienia agresji niemieckiej w przyszłości, jest powodem trudności, wobec których w chwili obecnej znajdują się Narody Zjednoczone.

Morgenthau przypomniał, że po 1918 r. nieporozumienia między W. Brytanią, Francją, Stanami Zjednoczonymi i Rosją doprowadziły do odrodzenia niemieckiego imperializmu; oby i tym razem nie powtórzyła się podobna sytuacja. Wielu Niemców na tym właśnie buduje swe nadzieje.

Zagłębie Ruhry musi być umiędzynarodowione

LONDYN (PAP). Minister lotnictwa, lord Stansgate oświadczył w Izbie Lordów, że sprawa przyszłości Zagłębia Ruhry i Nadrenii, będzie przedmiotem dyskusji na zebraniu premierów dominialnych, które odbędzie się wkrótce w Londynie. „Wszyscy jesteśmy zgodni co do tego, iż ten ogromny potencjał przemysłowy nie powinien nigdy powrócić do Niemiec”.

Min. Bevin oświadczył, że kontrola międzynarodowa nad kopalniami i przemysłem tego okręgu byłaby pożądana, Francuzi zaś domagają się umiędzynarodowienia całego przemysłu Zagłębia. Projekt ten jest obecnie rozpatrywany przez rząd brytyjski.

WASZYNGTON (PAP). Nadzwyczajny pełnomocnik rządu francuskiego, Leon Blum, podczas spotkania swego z Byrnesem, omawiał m. in. przyszły ustrój Zagłębia Ruhry i Nadrenii.

Gen. Świerczewski domaga się wolności dla Hiszpanii

BELGRAD. W imieniu delegacji polskiej na odbywającym się zjeździe uczestników walk w Hiszpanii przemawiał gen. Świerczewski. Powiedział on w związku z pobytem Marsz. Tito w Warszawie: „Po raz pierwszy 200 milionów Słowian łączy się związkiem przyjaźni. Matką tego związku jest

Związek Radziecki. Nikt z nas nie pragnie wojny, ale Hiszpania z regimem gen. Franco pozostała jako ostatnie ognisko faszyzmu w Europie. Biliśmy się o wolność Hiszpanii. Aby pokój był trwały, muszą zniknąć wszelkie resztki faszyzmu”.

Kuba żąda zwrotu baz od Stanów Zjednoczonych

NOWY JORK (SAP). Kubański minister spraw zagranicznych wystosował pismo do USA w sprawie zwrotu Kuby baz wojennych, wykorzystywanych w czasie wojny przez Stany Zjednoczone. Stany Zjednoczone odmówiły, stojąc na stanowisku, że jeszcze nie minął ustalony termin 6 miesięcy od zakończenia wojny.

Stanowisko USA opiera się na fakcie niewydania przez prezydenta Trumana oficjalnego oświadczenia o odwołaniu stanu wojny. Republika Kubańska, położona na wyspie tej samej nazwy w Ameryce środkowej (do roku 1898 kolonia hiszpańska), formalnie nie podlega, znajduje się w silnej zależności ekonomicznej od Stanów Zjednoczonych. Kaptł północno-amerykański załawestował tam duże fundusze w plantacjach trzciny cukrowej, które stanowią główne bogactwo wyspy. Stany Zjednoczone mieszają się często do spraw wewnętrznej polityki Kuby, niejednokrotnie przy pomocy siły zbrojnej.

Plan na lat trzydzieści rozbudowy dróg i mostów w Polsce

Mimo, iż motoryzacja postępuje szybko naprzód, mało się o nas mówi, a jeszcze mniej wie o stanie dróg w Polsce, chociaż należycie rozbudowana sieć komunikacyjna i odpowiednia jakość szos jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju motoryzacji. Departament dróg kołowych w Ministerstwie komunikacji opracowuje obecnie 30-letni program odbudowy dróg. W pierwszym dziesięcioleciu przewiduje się odbudowę zniszczonych, spowodowanych wojną w nawierzchniach i mostach. Dopiero później nastąpi modernizacja około 40 tys. km dróg i budowa ok. 25 tys. km nowych szos na terenach dawnych.

W budowie mostów program pierwszych dziesięciu lat przewiduje odbudowę mostów drogowych, częściowo jako mostów stałych, częściowo

Dziennikarze szwajcarscy u tow. min. Kaczorowskiego

Minister Odbudowy tow. Kaczorowski przyjął na audiencji posła szwajcarskiego w Polsce dr Rog-Jauze oraz dwóch dziennikarzy szwajcarskich dr Hebertina i ted. Buchlera.

Światowy Tydzień Młodzieży w dniach od 21 do 28 marca

Mysł zjednoczenia wężłami przyjaźni i współpracy całej młodzieży demokratycznej świata podjęła w 1943 r. Światowa Rada Młodzieży. W r. 1943 myśl tę wprowadzono w czyn organizując po raz pierwszy „Tydzień Ofensywy Wiosennej”, powitany z entuzjazmem przez młutującą pokój i wolność młodzież wszystkich narodów.

W 1944 r. hasło Tygodnia Młodzieży brzmiało: „Przyceśmy się do tego, by rok 1944 był rokiem zwycięstwa”.

Coraz liczniejsze sprawozdania z „Tygodnia Młodzieży” w tym roku urządzanego, świadczyły, że hasło współpracy młodzieży całego świata zyskało szeroką popularność. W roku bieżącym po raz pierwszy w Światowym Tygodniu Młodzieży udział bierze młodzież najciężiej przez wojnę doświadczonych kraju — Polski. Młodzież zabartowana twar dym losom pięciu lat okupacji, partyzantka, walka i praca.

Światowy Tydzień Młodzieży w r. 1945 obchodzony był pod hasłem, skierowanym do każdego młodego obywatela dnia jutrzejszego: „Zwycięstwo jest pewne, ale musi być zabezpieczone. Od roku ubiegłego wiele zmieniło się w świecie. Rok temu żołnierze Armii Sprzymierzonych toczyli jeszcze ciężkie boje z faszystowskim przeciwnikiem — rok temu młodzież całego świata walczyła i pracowała z myślą: wszystko dla zwycięstwa.”

W kilka miesięcy po bezwzględnej kapitulacji Niemiec, jesienią 1945 roku mimo wszelkich trudności i przeszkód przybywają do Londynu przedstawiciele młodzieży 64-eh różnych krajów na Światowy Kongres Młodzieży. Jednym z najważniejszych postanowień Kongresu było utworzenie Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej, skupiającej młodzież, której drogą jest sprawa utrzymania pokoju w świecie na zasadach sprawiedliwości i przyjaźni międzynarodowej.

Światowy Tydzień Młodzieży w roku 1946 będzie jedną z pierwszych sposobności dla młodego pokolenia we wszystkich krajach działalności w skali narodowej i międzynarodowej na rzecz nowej Federacji i jej celów. Całym sercem winna wziąć w nim udział młodzież polska, wczoraj w walce, dziś w od-

budowie kraju dająca dowód umiłowania pokoju. Tak jak niedawno jeszcze demokratyczna młodzież polska walczyła o pokój zbrojną akcją przeciwko hitlerowskiemu okupantom i wytrwała pracą nad kształceniem umysłu i charakteru, tak dziś w odrodzonej Ojczyźnie ta sama młodzież zjednoczona w szeregach demokratycznych organizacji młodzieżowych bierze czynny udział w dążeniu Światowej Federacji Młodzieży do zbudowania trwałego i niezniszczalnego pokoju.

PROGRAM UROCZYSTOŚCI W WARSZAWIE

21.III (czwartek): godz. 17 — odezwy dla aktywu wszystkich organizacji pt. „Wkład w budowę pokoju”, godz. 19-1a przemówienie przez radio przedstawicieli młodzieży polskiej w Komitecie Wykonawczym Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej; 22 i 23.III. Masowki w fabrykach i szkołach, wieczorem bezpłatne kina i teatry dla młodzieży;

24.III (niedziela): godz. 12-1a — zbiórka na Pl. Saskim (młodzież zorganizowana, szkolna i niezorganizowana). Przemówienie przedstawicieli władz i Młodzieżowej Kom-

Ambasador Strassburger u ministra Bevin

LONDYN (PAP). Ambasador RP. w Londynie Strassburger odbył rozmowę z ministrem Bevinem, który zapoznał ambasadora z treścią przemówienia wygłoszonego w Izbie Gmin

Wyjaśnienie pewnej nieścisłości

W kołach zbliżonych do Ministerstwa Spraw Zagranicznych wyjaśnia się dla ścisłości, że stanowisko Rządu Polskiego w sprawie warunków, jakie oczekują powracających do kraju żołnierzy polskich, nie było przedmi-

tem specjalnego oświadczenia Rządu Polskiego. Stanowisko to, opublikowane ostatnio przez oficjalne czynniki brytyjskie w związku z przemówieniem min. Bevin, zostało sformułowane w całym szeregu znanych oddawna materiałów, jak orędzie Prezydenta R. P., exposé premiera, rozkazy Naczelnego Dowódcy W. P. itd.

Stanowisko to zostało wielokrotnie potwierdzone przez praktykę przyjmowania żołnierzy polskich powracających do kraju z Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii.

Radziecka pszenica dla UNRRA

NOWY JORK (PAP). Na konferencji w Atlantic City zastępca sekretarza stanu USA, William Clayton oświadczył, że ZSRR ustosunkuje się przychylnie do wniosku UNRRA i weźmie udział w dostarczaniu pszenicy państwom cierpiącym na brak środków żywnościowych, przylaczając się w ten sposób do Stanów Zjednoczonych i innych państw, udzielających pomocy.

Wyjazd dzieci polskich z Moskwy do kraju

MOSKWA (PAP). Z Moskwy do kraju wyruszył zespół dzieci, nauczycieli i wychowawców wzorowego polskiego Domu Dziecięcego w Zagosku pod Moskwą. Na dworcu białoruskim odbyło się uroczyste pożegnanie odjeżdżających, które stało się ser-

deczną demonstracją przyjaźni polsko-radzieckiej. Przed odjazdem pociągu odbył się na peronie wiec pożegnalny, który zajął wiceminister oświaty prof. Nowikow, życząc dzieciom polskim szczęśliwej drogi do wolnej demokratycznej Ojczyzny.

Demobilizacja 6-ciu roczników w Z. S. R. R.

MOSKWA (PAP). Na Kremlu odbyło się posiedzenie Rady Najwyższej ZSRR. Po wysłuchaniu raportu wiceministra Obrony Narodowej, Bułganina, została uchwalona dalsza de-

mobilizacja sił lądowych i lotniczych. Do września r. b. dalsze 6 roczników żołnierzy i podoficerów zostanie zdemobilizowanych.

57 więźniów Oświęcimia pochowanych w leju wyłobionym przez bombę

W miejscowości Łąki pow. Prądnickim dokonano odkrycia nowej mogiły, w której pogrzebano ofiary terroru hitlerowskiego. — Mogiła ta znajduje się na polu dawniejszego właściciela ziemskiego Zofnara. Na teren ten w czasie wojny spadła bomba lotnicza, któ-

ra wyłobila ołbrzymi lej, w którym pochowano byłych więźniów. Po odkopaniu leju stwierdzono, że znajduje się tam 57 zwłok byłych więźniów obozu oświęcimskiego, rozstrzelanych w dniu 19.I.1945 r. w wiosce Niemysłowiec.

PAŃSTWOWE ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU KONSERWOWEGO

podległe Ministerstwu Aprowizacji i Handlu sprzedaje

w sklepach: Wedla Puławska 28, „Zamoykiego 28 „Mickiewicza 27

Konserwy: gulasz wołowy we własnym sosie po cenie 235 zł. pasztet rybny „ 55 „ ekumbrina „ 90 „

W sklepach: K. Kozłowski, Puławska 28. J. Serafiński, Al. Jerozolimskie 21. Bazar Kolonialny — Słusarz, Piusa XI 39. Załuska, Puławska 20. „Eriot”, Marszałkowska 15. S. Szypulska, Bałatela 1. S. Kondracka, Marszałkowska 22. Praski Hurt Kolonialny, Targowa 55. T. Leśniewski i M. Kosmowski, Targowa 49. J. Wyżyński, Stalowa 21. B-cia Pakulscy, Francuska 14. S. Tomczyk, Francuska 8.

szprotki wędzone za 1 kg 235 zł. sielawy „ 235 „ ślady „ 130 „ śledzie solone „ 180 „ dorsze „ 85 „

Skład Konsygnacyjny, Rejtana 7 (Mokotów) (218)

Droge do socjalizmu wyrabiemy sobie poprzez wszystkie trudności

(DOKONCZENIE ZE STR. 1-EJ)

W POGONI ZA CHLEBEM

Oczywiście jest różnica — czy drożyna, pasek, spekulacja i inflacja są za rządów Daszyńskiego czy Paderewskiego. Ten pierwszy jest zawsze temu winien w oczach reakcji — bo jest niebezpieczny — bo myśli o reformie rolnej, myśli o uspołecznieniu przemysłu, o trwałym usunięciu na przyszłość nędzy mas ludowych. I trzeba go usunąć. Ten drugi nie jest winien, bo jest „narodowy”, bo przeskądza mu — jak to się mówiło — bolszewicy, i to, że rozuczalony robotnik nie chciał pracować dłużej niż 8 godzin. Chleb jest drogi, chleb jest droższy, chleb kosztował 150.000 marek — robotnik nigdy nie mógł zdążyć za tym chlebem podwyżką swoich zarobków, ale chleb jest za to „narodowej” reki. A zboże, i to jest najważniejsze, rośnie nie u chłopów na rozparcelowanej ziemi — tylko wokół dworku obszarowego, „strażnika narodo-wej i katolickiej kultury”, w naszym wspaniałym, przedwzrostowym kraju.

W WALCE Z „PIASTEM” I ENDECCJA

Naturalnie że byłoby lepiej, gdyby klasa robotnicza miała w r. 1923 za największej demokracji i za rządów Chleno - Piasta prawo do zgromadzeń. Krakowska klasa robotnicza musiała o to walczyć i tutaj w Krakowie padły trupy w walce z sojuszem Piastowców z Endekami.

Byłoby łatwiej i lepiej, gdyby na słodkie prośby żony dyrektora fabryki, tańczącej z wojewodą, nie wy-pędzano w r. 1936 strajkujących o głodowe zarobki robotników i robotnic „Semperitu” z fabryki, byłoby demokratyczniej, gdy nie strzelano do robotników, w pamiętnych dla nas, dniach marcowych 1936 r.

To była wielka bitwa klasy robotniczej o prawo do strajku, o prawo o organizowanie się, to była wielka, wygrana moralnie, bitwa, która zapoczątkowała odnowienie potęgi całej polskiej klasy robotniczej, siły tej Związku zawodowych i siły tej Partii, siły, która do września 1939 roku, mimo wszystko mogła utrzymać na wodzy rżący się do władzy faszyzm endecki i oenerowski, siła, która we spół z ruchem ludowym była w Polsce zaporą dla totalnego faszyzmu, i co za tym idzie przeszła do historii, co za tym idzie przeszła do historii w końcu sojuszu Becka z Hitlerem i zrobieniu z Polski Słowacji.

Byłoby lepiej może, gdyby wówczas usłyszano wołanie kraju, żądania robotników i chłopów, rozpisanie wyborów, gdyby ta spokojna droga, można było zapoczątkować budowę demokracji polskiej. Ale dotychczas na świecie nie było jeszcze nigdzie wojskowej dyktatury czy faszyzmu jakiegokolwiek maści, któryby robił wybory po to, aby oddać władzę. Odwrotnie — nawet demotyczna politycznie część burżuazji, przechodząca zawsze na pozycję dyktatury i faszyzmu wtedy, gdy widzia-ła, że kartka wyborcza przestała być

na skutek wzrostu świadomości mas instrumentem jej władzy, że stawała się atutem niepewnym.

PAN WOJEWODA TANCZY!... I... SZUBENICA

Przecież ten Hitler, ten kat Niemiec i przyszły kat Europy nie był taki niesympatyczny dla naszej reakcji wtedy, gdy do obozów koncentracyjnych zamykał demokratów i socjalistów i komunistów, gdy pomagał dobrać republikańską Hiszpanię. Przecież ten Mussolini był długie lata wzorem także dla naszych endecków, dla naszej burżuazji, — wspinał się wzorem jak trzymał w ryzach klasę robotniczą, jak karmił socjalistów w obozach olejem rybnym, jak prowadził naród za mordę bez wyborów ku — jak on mawiał — wielkim przeznaczeniem, którym na drodze w końcu stała szubienica postawiona mu przez wdzięczny naród.

Niech krakowscy endecy i oenerowcy — a nie wątpię, że oni są, tak jak byli przed wojną, tylko wtedy czekali na dyktaturę faszystowską, a dziś wdychają do „wolnych wyborów” — niech poszukają w swoich ksiązkach — tych zachwytów nad faszyzmem, nad Mussolinim, nad Hitlerem, jakich pełno było w wypowiedziach ich wodzów przed wojną. Niech przeczytają sobie artykuły prof. Koźnickiego, wiceprezesa Stronnictwa Narodowego, z Norymbergi — bo tam jeździł na wizytę na Parteitagu — wtedy kiedy bożyszczą międzynarodowej reakcji, Rosenberga i Goeringa, grasowały jeszcze na wolności. Niech przeczytają sobie, co ich wódz Dmowski wypisywał o Mussolinim, niech czytają tak, jak czytali i innym dawali do czytania to, co wypisywał Giertych o Hiszpanii, niech sobie zawsze odczytują to wedy, kiedy chcą mówić teraz z głupiafrant o wyborach w Polsce.

MARZENIA O KOSZULACH

Niech sobie przypomnia petardy i zamachy rewolwerowe na pochody robotnicze, niech przypomnia sobie, jak malowali Hitlerowców, jak marzyli o faszystowskich koszulach, jak uchwalali wysłać do Francja depezes z życzeniami zwycięstwa nad demokracją, jak posyłali mu szkaplerzyki z polską Matką Boską których potem im brakło, aby ich chronić przed zbyt bliskim zetknięciem się z protektorem i chlebodawcą Francja — z Hitlerem. Niech przypomnia sobie ten las podniesionych po hitlerowsku rak na endeckich demonstracjach.

Czy te ręce mają teraz w Polsce pomóc budować demokrację?

„GDZIE JEST REAKCJA?” I CZERWONY KAPTUREK

Dzisiaj polscy faszyści, polscy oenerowcy, sanacyjni spece od dyktatury, cała polska reakcja, stosuje nowe sztuczki — jak w bajce o Czerwonym Kapturku wilk, który go chciał pożreć, położył się do łóżka i przebrał się za niedołężną babkę, tak oni przykryli się razem ze swoim wil-

czym pyskiem, ze swoimi kłami, które nie dawno jeszcze ociekały krwią robotniczą, koldrą demokracji — i spod tej koldry na różne głosy „Tygodników Powszechnych” i wszystkich innych, pytają niewinnie — gdzie jest właściwie w Polsce ta reakcja, co to jest w ogóle faszyzm? — bo i tak się też już w Polsce zapytano. Tu nie ma ani reakcji, ani faszyzmu, można śmiało — tylko natychmiast — robić w Polsce wybory „wolne”, demokratyczne wybory. Niech się Czerwony Kapturek nikogo nie boi. My wszyscy chcemy tylko utrwalenia demokracji, utrwalenia reformy rolnej i nacjonalizacji fabryk — naturalnie wzmocnienia sojuszu z Związkiem Radzieckim — przecież Rosjan kochaliśmy, jeszcze wczasy niż ktokolwiek inny i jeszcze nawet wtedy, jak tam był batiuszka — car.

RYNNA I POCHYLE DRZEWO

A równocześnie, na tle trudności, na tle straszliwych powojennych warunków gospodarczych, na tle błędów nawet — bo i takie były, bo i takie być muszą — idzie tylko jeden powiew: zły jest Osóbka — bo socjalista, bo współpracuje z PPR. — Gdzie można, to właściwie robi się go w ogóle odpowiedzialnym — i ca-ły nasz obóz — że Polska jest zrujnowana — to nie Hitler, nie faszyzm, nie strasliwa wojna, tylko naturalnie Żydzi, bolszewicy i socjaliści.

Inaczej byłoby, gdyby na dziś był przynajmniej Mikołajczyk. — Kraj płynąłby mlekiem i miodem. Warszawa wstałaby z gruzów momentalnie, zboże rodziłoby się cztery razy do roku i mąka byłaby tylko 75%. — Dlaczego Mikołajczyk? Przecież to też demokracja. Oczywiście. Trudno jest od razu wyskoczyć na 5 piętro i wziąć władzę dla reakcji i faszyzmu... Trzeba się na to 5 piętro władzy drapać jak złodziej po rynnie albo po drzewie. Wiadomo, że socjaliści, że PPS i PPR taka rwnna i takim pochylm drzewem nie będą.

VON PAPIEN I MIKOŁAJCZYK

Ale był takim pochylm drzewem w Niemczech demokracja Bruening i „demokracja” Papen. W Polsce chcą zrobić takie pochyle drzewo, na prawo ku Chleno - Piastowi mocno pochylone, z Mikołajczyka. — Później, jak drzewo spełni swoją rolę, będzie je można usunąć, aby nie zasłaniało widoku na faszyzm.

Proszę towarzyszy! Trudność jest tylko jedna. Polska klasa robotnicza, Polska Partia Socjalistyczna nie jest Czerwonym Kapturkiem, jest partią, która ma za sobą doświadczenie walk o prawa klasy robotniczej, o życie klasy robotniczej, o wolność i demokrację.

My nie z księżycą uczymy się prawdziwej walki o socjalizm w Polsce, ani nie z recept, które mogą być dobre w Anglii, ale u nas przyniosłyby utratę władzy, której by wyborami nikł nam potem nie oddał.

Jeżeli będzie wybór stał przed nami tak: Albo władzę oddać temu wilkowi, przebranemu dziś za demokra-

tyczną babkę, albo władzę trzymać — to cała klasa robotnicza, pomna swych doświadczeń i klęsk, pomna klęski w Niemczech i straszliwych skutków tej klęski, murem stanie w obronie tego, co jest dla nas początkiem budowy socjalizmu!

CENA KRWI CZERWONEGO KRAKOWA

Droge do socjalizmu wyrabiemy sobie poprzez wszystkie trudności, jakie nam narzuca dzień dzisiejszy i jakie nam stawia na drodze reakcja. Zdobyczy nie zaprzepaścimy! — Owoców zwycięstwa nad Hitlerem nad faszyzmem odebrać sobie nie pozwolimy! Bobysmy narazili Polskę i jej Niepodległość na niebezpieczne wstrząsy.

Im mocniejsza będzie Polska Partia Socjalistyczna — strażniczka postępu społecznego i strażniczka Niepodległości — tym krótsza, tym łatwiejsza, bez wstrząsów będzie droga do celu ostatecznego, do celu, za który ginęli na szubienicach carskich nasi bojownicy, za który ginęli na ulicach czerwonego Krakowa padali od kul sanacyjnej dyktatury robotniczej, za który ginęli w Polsce Podziemnej — w Polsce walce z Hitlerem — socjalistyczni bojownicy —

do Niepodległej Polski Socjalistycznej!

KOLEJARZE CZESZY W GLUCHOLAZACH

Na zaproszenie dyrektora okręgowego PKP w Katowicach i prezesa Okręgu Zawodowego Kolejarzy przybyła do Glucholaz delegacja czeskich kolejarzy Okręgu Olumunie, kierowana przez wicedyrektora dra Hambleka i przewodniczącego Związku Zawodowego Kolejarzy ob. Deczkala.

WALKA Z NADUŻYCAMI

W Częstochowie komisja do walki z nadużyciami aresztowała Ryszarda Brzozowskiego, który nie potrafił wytłumaczyć się komu sprzedał dwa tysiące litrów nafty po cenach sztywnych. Ze wsi Zbów aresztowano wójta Kowalik, który bezprawnie ścigał świadczenia rzeczowe i je sobie przywłaszczał. We wsi Rzęziny aresztowano wójta Bronisława Skrzypka, który podejrzany jest o ukrycie

Wznowienie produkcji jedwabiu naturalnego

ŁÓDŹ (PAP). Przemysł jedwabniczy w Polsce, reprezentowany przez 72 czynne fabryki przemysłu jedwabniczo-galanteryjnego i zatrudniający 4.972 pracowników — na-stawiony jest chwilowo na jedwab sztuczny, dostarczany przez Tomaszowską Fabrykę Sztucznego Jedwabiu.

Przed wojną krajowa hodowla jedwabników rozwijała się bardzo pomyślnie.

W 1939 r. 3.000 hodowców wyprodukowało 30.000 kg naturalnego jedwabiu. Niemcy zniszczyli cały nasz dorobek w tej dziedzinie.

Obecnie produkcja jedwabiu naturalnego zostanie znów podjęta. Wkrótce nadejdzie z ZSRR 15 kg jajeczek jedwabników, tzw. „Greny”. Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych zamówiło w ZSRR 200 kg nasion morwy dla szkółek wojewódzkich.

Służalcy Hitlera

nie zasługują na łaskę

Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Kubery, skazanego wyrokiem Specjalnego Sądu Karnego w Gdańsku na karę śmierci za to, że jako „kapo” w obozie karnym w Barli w Niemczech, znęcał się w bestialski sposób nad więźniami i w 6-ciu wypadkach był bezpośrednim sprawcą ich śmierci.

Nieuwzględniona została również prośba o łaskę wniesioną przez Pawła Bergmana, policjanta niemieckiego o dozorcę więzienną w Radogoszczu, skazanego wyrokiem Specjalnym Sądem Karnym w Łodzi na karę śmierci za okrutne obchodzenie się z więźniami.

MISTRZ HUTNICZY — DYREKTOREM FABRYKI

Dyrektorem fabryki szkła „Irena” w Inowrocławiu, mianowany został długoletni pracownik tej fabryki mistrz hutniczy ob. Władysław Harenda. Załoga fabryczna przyjęła nominację z wielkim zadowoleniem.

POGRZEB OFIAR BULBOWCÓW

W Zamościu odbył się manifestacyjny pogrzeb 10 żołnierzy i 5-ciu oficerów WP, poległych w walkach z faszystowsko-nacjonalistycznymi bandami „bulbowców”. W pogrzebie wzięli udział przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, partii politycznych, młodzieży szkolnej i licznych rzesz społeczeństwa.

TOWARZYSZ

JAN ZWIERZYŃSKI

„Zdzisław”

Długoletni działacz P. P. S. i O. M. TUR. dzielnice „Czerniaków” i „Mokotów”, bojownik o Niepodległość i Socjalizm, więzień Oświęcimia.

Zmarł dnia 19 marca 1946 r., przeżywszy lat 35.

Wyprowadzenie zwłok nastąpi w piątek, dnia 22 marca z kaplicy szpitala Dzieciątka Jezus, ul. Chałubińskiego, o godzinie 11-ej na cmentarz bródziński, na który zaprasza członków i przedstawicieli Dzielnicy ze sztandarami.

Komitet i członkowie Dzielnicy PPS. Czerniaków i Mokotów.

ELENA BOGUSZEWSKA

NIGDY NIE ZAPOMNĘ...

Niewielkie przejście oddziela ogólną salę restauracji hotelowej od sali bankietowej, w której od pierwszego do ostatniego dnia zasiadaliśmy trzy razy dziennie do stołów zastawionych istotnie jak na bankiet najlepszymi rzeczami do jedzenia i cudownymi winami. Restauracja hotelowa, na którą zawsze rzucaliśmy okiem, przechodząc do naszej sali, jest cała w błękitnawym tonie, z szeregiem kolumn tonących gdzieś w odległej perspektywie. O tej porze była prawie pusta, lecz wieczorami kręciły się wśród kolumn tańczące pary różnych narodowości świata, nieledwie ginąc w oddali, jak w błękitnawych oparach. Wyglądało to bardzo egzotycznie i pociągająco. Zawsze obiecywaliśmy sobie, że pojdziemy tam kiedyś i nigdy nie był czasu na to, zawsze z pośpiechem skręcaliśmy na lewo do naszej sali bez porównania mniejszej, sztywnej, chłodnej, wysokiej i uroczyściej, bez cienia tamtej egzotycznej dziwności.

Pamiętam pierwsze śniadanie przy stoliku we framudze okiennej. Siedzieliśmy z panią Ogrodzką i z ministrem Skrzyszewskim i patrzyliśmy na rozległy plac z długim gmachem Ujeżdżalni. Po tym ogromnym placu jeździły piętrowe autobusy, co niezmiernie dziwiło Alego. Natomiast sam Ali, mały, czarny i po wojennemu źle ubrany, nie dziwił tu nikogo, — przynajmniej nikt nie okazał najmniejszego zdziwienia. Bez mrugnięcia okiem podają mu kawioru i łososie, jakby obecność małego, czarnego i po wojennemu obdartego chłopca wśród wspaniałości tej sali była czymś najwzyczajniejszym na świecie.

Po śniadaniu znowu zbiórka w hallu. Mamy ubrać się jak najcieplej i jechać oglądać miasto.

Więc ubraliśmy się jak można było najcieplej, co jednak nie wydało się być dostatecznym naszym gospodarzom, wsie-

dliśmy do tych samych dwóch autobusów czekoladowego i niebieskiego, i przez długie godziny jeździliśmy, a raczej byliśmy obożnami po Moskwie, rozległej i przestronnej, jak żadne z miast, które dotychczas widziałam. I od razu rzuciło mi się w oczy to, co później obserwowałam przy każdym wyjściu na ulicę: ulice szerokie jak place, place zdają się nie mieć granic, a ocozm nawiąkiem do zwykłych miejskich odległości budynki widziane z tak daleka wydają się mniejsze, niż są w rzeczywistości. Naprzekład Chimkiński Dworzec żegluga na kanale łączącym rzekę Moskwę z Wołgą z daleka wydał mi się, jakby jakiś pawilon lekki i słiczny, z szeregiem wysmukłych kolumn, a z bliska okazał się być ogromnym gmachem.

Mijałymi dzielnicami takie i owakie, kolosalne nowoczesne budowle i całe kwartały starożytnych drewnianych dworców z ganezciami, z rzeźbionymi ramami okien i drzwi, z słicznymi facjatkami... I znowu olbrzymie bloki nowoczesnych budynków, laski sosnowe, zapowiadające jakby koniec miasta, a za nimi znowu wykwit potężnej nowoczesności, i znowu partje domków, i znowu laski sosnowe i znowu jakby centra dzielnic wielkomiejskiej. Moskwa zdaje się nie mieć końca. Nasza jazda po Moskwie zamienia się w całą podróż, ta podróż też zdaje się nie mieć końca. I nigdzie nie nużą oczu szeregi monotonna kamienic w nudzie perspektywy miejskiej, każda dzielnica jest niespodziewana i coraz to inna.

Obożni nas jeden z najlepszych budowniczych Moskwy, inżynier Zasławski. Pokazuje i objaśnia: tu padła niemiecka bomba, Niemcy byli już o kilkanaście kilometrów pod Moskwą, nawet w niektórych miejscach blżej... Kto żył, wylety kopać rowy, robić umocnienia, starzy, dzieci, kobiety, szycy...

Nie widzimy śladów po tej bombie. Widzimy tylko żelazne piękne sztachety, okalające mały skwer. — Tu postawili się mały pomnik na pamiątkę... — dodaje inżynier Zasławski.

Autobus znowu staje. Inżynier pokazuje nam kamienicę, która została przeniesiona dla poszerzenia ulicy. Tam obok także kamienica przeniesiona, stara już, jeszcze z carskich czasów, pięciopiętrowa, rozległa...

— Przeniesiona, jako?

— Ano tak, razem z fundamentami, z mieszkaniami, z mieszkańcami... Jechała metr na godzinę, stała przed tem na tamtej ulicy...

Jeszcze bardziej nie możemy zrozumieć. I nie tylko, w jaki sposób przeniesiona, ale także poco, dlaczego?

Śmieje się inżynier Zasławski: — Dlatego, żeby perspektywa ulicy ładniej się przedstawiała. One tu stały w złym miejscu, teraz jest daleko ładniej... U nas nie żałuje się żadnego trudu, żeby tylko Moskwę upiększyć...

Zamyśleni wracamy wreszcie do hotelu. Moskwa każe o sobie myśleć, jak żadne inne miasto. Są wśród nas tacy, co znali Moskwę jeszcze z carskich czasów. Nie poznają jej. Z roku na rok Moskwa się zmienia, się ciągle inna. Inżynier zapowiada nam, że niedługo będzie znowu inna, w myśl nowych planów przebudowy. Właśnie wielkość tych planów każe o sobie myśleć, podnieca i zachwycą, jak każda wielkość wspólnego wysiłku wszystkich sił...

Obiad, krótki odpoczynek, każdy u siebie, znowu zbórka w hallu — i do opery. Ślawna opera moskiewska... Dzisiaj balet.

W zaledwie światła, złota i czerwieni, morze ludzkich głów, mniejszych, coraz mniejszych w miarę odległości, aż tam na krancach widowni małych jak makówki. Bo tak rozległa jest widownia i tak dalekie łuki rozłącza amfiteatr, spięty na wprost sceny dawną cesarską łożą, świecącą w czerwieni i w złocie jak klejnot. W coraz cichszym rozgwarze tłumów orkiestra próbuje swoje instrumenty. Powoli gasną nad nami ogromne żyrandole w migotaniu kryształów...

Nagle słyszę przy uchu cichy, jakby zrozpaczony szept Kornackiego. Czy pamiętam warszawską operę?... Nagle rozdziera się serce jakąś nową żałością. Któż z nas jej nie pamięta?... We wspomnieniu jest zupełnie podobna do tej tutaj, nawet nie wiem, czy była dużo mniejsza, tylko kolorystyka miała nie taki czerwony i złoty w jaskrawości... Gasnące żyrandole były takie same...

(D. c. n.)

